

Enkele Apostolische Vaders en Apocriefen van het OT en NT

Apostolische Vaders (2e eeuw AD)

-Niet verboden, wel nuttig: De Kerkvaders moedigden aan ze thuis te lezen (voor devotie) maar lazen ze niet publiek.

-"Herder van Hermas" niet opgenomen omdat er geen eenheid over was.

-"De Didache" is wettisch, gericht op goed gedrag maar zonder grond, geen genade; enkel uiterlijk gedrag zonder innerlijke transformatie.

-"1 Clemens" (ong.95 AD) zet christenen neer als onfeilbare helden in hfst 1 en 2 en daarna in hfst 3 dat God geheel van hen is geweken.

De schrijfstijl probeert een duidelijke kopie te zijn van hoe Paulus zijn epistels opent (met zegeningen, groeten, genade en dankzeggingen), maar Paulus zelf lijkt er in geen velden of wegen nog in te bekennen of herkennen, alsof iemand ermee op de loop gaat.

> **1 Clemens 1:1**[1] De Gemeente van God die verblijft in Rome, aan de Gemeente van God die verblijft in Corinthe, aan hen die geroepen en geheiligd zijn door de wil van

[1] Interne opstand: Clemens van Rome wordt algemeen aangenomen als de schrijver (hij identificeert zich niet zoals Paulus, Petrus en de anderen deden). Hij schreef zijn brief nadat een aantal jonge mensen in opstand waren gekomen en eigenhandig een aantal wettig aangestelde oudsten hadden afgezet. Clemens roept op tot vrede, eenheid en tot nederigheid en wijst daarbij op Gods vaste orde in de schepping (dagen, maanden, jaren, seizoenen) om aan te tonen dat God orde en gezag liefheeft.

God, door onze Here Jezus Chrsitus: Genade aan u, en vrede, van Almachtige God door Jezus Chrstius, worde vermenigvuldigd.

Vanwege, geliefde broeders, de plotselinge en opeenvolgende rampzalige gebeurtenissen die ons zijn overkomen, voelen wij dat wij wat verlaat onze aandacht vestigen op punten aangaande waarvan jullie ons geraadpleegd hebben; en vooral die schaamtevolle en verachtelijke opruiiing, volstrekt verwerpelijk voor de uitverkorenen van God, die enkele onbezonnen en zelf-vertrouwende personen hebben opgewekt tot zo'n hoogtepunt van onzinnigheid, dat jullie kwetsbare en illustere naam, waardig om wereldwijd geliefd te zijn, zulke bedroevende verwonding heeft geleden.

2 Want wie ook maar een korte periode onder jullie heeft gewoond, heeft jullie geloof niet zo vruchtbaar aan deugd bevonden zoals het stevig was gevestigd? Wie heeft jullie eenvoud en de bescheidenheid van jullie goddelijkheid in Christus niet bewonderd? Wie heeft de grootshied van jullie gewoonlijke gastvrijheid niet verkondigd? En wie heeft zich niet verblijd over jullie volmaakte en goed-gegronde kennis?

3 Want jullie deden alle dingen zonder aanzien des persoon, en wandelden in de geboden van God, gehoorzaam aan hen die over jullie de regie hadden, en alle eer gevende aan de oudsten in jullie midden. Jullie legde jonge mannen op om een sobere en serieuze gezindheid te hebben; jullie instrueerden jullie vrouwen om alles met een onberispelijk, aanvaardbaar en puur geweten te doen, hun echtgenoten liefhebende zoals de plicht vereist, en jullie hebben hen onderwezen dat zij, levende onder de regie van gehoorzaamheid, hun huishoudelijke zaken op een betamelijke wijze moeten regelen, en in elk opzicht gekenmerkt te worden door discretie.

APE **1 Clemens 2:1** Bovendien, jullie onderscheidden jullie allemaal door nederigheid, en waren in geen enkel opzicht opgeblazen door trots, maar onderwierpen jullie in gehoorzaamheid in plaats van die af te dwingen, en waren meer bereid te geven dan te ontvangen. Tevreden met de voorziening die God jullie voorzag, en nauwkeurig rekening houdend met Zijn woorden, waren jullie van binnen vervuld met Zijn leer, en Zijn lijden stond jullie voor ogen.

2 Zo werd jullie allemaal een diepgaande en overvloedige vrede gegeven, en jullie hadden een onverzadigbaar verlangen om goed te doen, terwijl een volle uitstorting van de Geest op jullie allen was.

3 Vol van heilige kernmerken, staken jullie, met ware oprechtheid van gezindheid en een goddelijk vertrouwen, jullie handen uit naar God Almachtig, Hem verzoekende barmhartig voor jullie te zijn mochten jullie schuldig zijn aan enige onvrijwilige overtreding.

4 Dag en nacht waren jullie begaan met de hele broederschap, dat het aantal van Gods uitverkorenen gered zou worden, met barmhartigheid en een goed geweten.

5 Jullie waren oprecht en niet corrupt, en verwondingen tussen jullie vergetende.

[6] Iedere vorm van verdeeldheid en schisma was gruwelijk in jullie ogen. Jullie rouwden om de overtredingen van jullie buren: hun tekortkomingen beschouwden jullie als jullie eigen.

[7] Jullie koesterden geen enkele wrok om een daad van vriendelijkheid te doen, altijd bereid tot ieder goed werk.

[8] Versierd met een grondig deugdelijk en godsdienstig leven, deden jullie alles in de vreze van God. De geboden en verordeningen van de Here waren op de tafels van jullie harten gescheven.

Clemens kende de apostel Johannes. Hij schreef aan de Corinthiërs omdat een groep jongeren de oudere, door bevoegd gezag aangestelde, oudsten hadden afgezet. Muiterij?

APE **1 Clemens 3:1** Iedere soort van geluk was jullie deel, en toen werd vervuld wat geschreven staat: Mijn geliefde at en dronk, en werd vergroot en werd vet en schopte.

[2] Daaruit vloeide emulatie (rivaliteit) en jaloersheid, strijd (twist) en opruiing (muiterij, verzet) vervolging en wanorde, oorlog en gevangenschap.

[3] Dus de waardeloze stond op tegen de eerbaren, degenen van geen reputatie tegen de vermaarden, de dwazen tegen de wijzen, de jongen tegen die gevorderd in jaren zijn.

[4] Om deze reden zijn gerechtigheid en vrede nu ver van jullie weggetrokken, in zoverre als iedereen de vrees van God verlaat, en blind is geworden in Zijn (Gods) geloof, noch wandelt in de verordeningen van Zijn aanstelling, noch zijn deel doet een Christen te worden, maar wandelt naar zijn eigen goddeloze lusten, de praktijk van onrechtvaardige en ongoddelijke jaloersheid hervattende, waardoor de dood zelf in de wereld is gekomen".

Apocriefen NT (1e eeuw AD)

In de 1e eeuw AD en daarna geschreven. Misschien dat heldenverering leidde tot uitzinnige claims en beweringen.

Er zijn zo'n 50 apocriefe boeken geschreven in die periode: (ἀπόκρυφος: "geheim/verborgen"):

"Proto-evangelie van Jakobus (broer van de Here)", "Evangelie van Pseudo-Mattheus", "Evangelie van de Maria-geboorte", "Geschiedenis van Jozef de Timmerman", "Evangelie van Thomas", "Evangelie van de Geboorte", "Evangelie van Nicodemus", "Evangelie van Filippus", en "Evangelie van de Egyptenaar", enz.

Ook zijn er uiteenlopende Handelingen van de Apostelen in omloop. Bekend is vooral "Handelingen van Leucius", 5 in getal: "Handelingen van Paulus, van Johannes, van Andreas, van Petrus en van Thomas".

Enkele epistels zijn niet opgenomen omdat echte authenticiteit niet was te bevestigen:

“Epistel van de Apostelen”, “Epistel aan de Laodiceën”, “Uittreksels van Paulus’ Filippenzen en andere brieven”, “3 Corinthiërs” en “Correspondentie van Paulus” en “Correspondentie van Seneca”.

Openbaring heeft ook zijn apocriefe varianten: “Apocalyps van Petrus” (2e eeuw AD), “Apocalyps van Paulus” (4e eeuw AD). Beide hebben visioenen van hemel en hel: van zaligheid en lugubere straf. De namen Petrus en Paulus zijn geleend: Zij waren beide al gestorven.

Evangelie van Thomas: Wat vind je van vers 114? "Simon Petrus zei tot hen: Laat Maria van ons weggaan, want vrouwen zijn het leven niet waardig. Jezus zei: Zie, ikzelf zal haar leiden om haar mannelijk te maken opdat zij ook een levende geest kan worden gelijk jullie mannen. Want elke vrouw die zichzelf mannelijk maakt, zal het Koninkrijk binnengaan.”

Apocriefen OT (3e-2e eeuw v.Chr.) ná Maleachi (434 v.Chr.)

Een bredere verzameling literaire werken:

Het OT is samengesteld uit een bredere verzameling literaire werken waar het OT naar wijst: “Boek van de Oorlogen van de Here” (Num.21:14), “Boek van de Oprechten” (Jozua 10:13), “Boek van de geschiedenis van Salomo” (1Kon.11:41), “de geschiedenis van Samuel, de ziener”, “de geschiedenis van Nathan de profeet” en “van Gad de ziener” (1Kron.29:29), enz.

Ook zijn er apocriefe boeken: “3 Makkabeeën”, “4 Makkabeeën”, “Oden”, “3 Ezra”, “Eerste Boek van Henoch”, “Jubileeën”, “Psalmen van Salomo”, “Sirach”, ”Epistel van Jeremia”, Toevoegingen aan Daniel: ”Susanna en de oudsten” (hfst.13), “Bel en de Draak” (hfst.14), ”Gebed van Azarja” in de vuuroven (na Daniel 3:23) en “Gezang in de vuuroven” daarna, e.a.

Apocriefen algemeen:

-Goed voor Netflix (zijn ze echt gebeurd?).
-Geschreven na Maleachi (434 v.Chr.) in de periode 250-100 v.Chr.
-Wel in de Septuaginta opgenomen, niet in de Tenach/OT.
-Wel in de Roomse en Oosters Orthodoxe Traditie opgenomen, niet in de Protestantse: Luther volgde de Veritas Hebraica, de Hebreeuwse waarheid. Het Concilie van Trente in 1546 AD bevestigde ze als goddelijk geïnspireerd en dus gezaghebbend.
-Wel in de Alexandrijnse Tradities meegenomen, niet in de ‘Palestijnse’ Rabbijnse Traditie.

“Toevoegingen aan Daniël”:

-Susanna (Daniel hfst. 13) was een pure meid maar werd beticht van overspel door 2 oudsten/rechters. Daniel moest tussenbeide komen om te voorkomen dat zij ter dood werd veroordeeld.

-**Het gebed van Azarja (tussen Daniel 3:23-24)** is geplaatst op de lippen van Azarja (beter bekend onder zijn Babylonische naam **Abednego**). Koning Nebukadnezar heeft hem samen met zijn vrienden Chananja (Sadrach) en Misjael (Mesach) in een gloeiende vuuroven laten werpen omdat zij weigerden te buigen voor zijn gouden standbeeld. Terwijl zij te midden van de vlammen lopen, begint Azarja te bidden

-Direct daarop klinkt **Het Gezang in de Vuuroven:** Volgt dírect op het *Gebed van Azarja*. De drie Joodse vrienden van Daniël – Sadrach, Mesach en Abed-nego (van wie Azarja er één is) – weigeren het gouden beeld van koning Nebukadnezar te aanbidden en worden in een brandende oven gegooid. In het vuur worden ze beschermd door een engel en beginnen ze God gezamenlijk te loven en prijzen (*"Geloofd zijt gij, Here, gij God onzer vaderen..."*). Het is een vreugdevolle lofhymne waarin de hele schepping (engelen, hemel, water, zon, maan, bergen, dieren en mensen) wordt opgeroepen om de Heer te prijzen.

-Bel en de Draak (Daniel hfst. 14): T**wee verschillende verhalen** waarin Daniël de valsheid van afgoden aantoont en het monotheïsme verdedigt.

1. Het verhaal van Bel
Koning Cyrus van Perzië vraagt aan Daniël waarom hij niet voor Bel buigt, de god van de Babyloniërs. De koning gelooft dat het beeld leeft, omdat er elke avond enorme hoeveelheden meel, schapen en wijn in de tempel worden achtergelaten die de volgende ochtend allemaal zijn opgegeten.

Daniël beweert dat het beeld slechts van klei en brons is en niet kan eten. Om dit te bewijzen, laat hij de tempelvloer met **as bestrooien** voordat deze wordt verzegeld. De volgende ochtend is het voedsel weg, maar tonen de voetstappen in de as aan dat de zeventig priesters van Bel met hun gezinnen via een **geheime gang** onder de offertafel naar binnen zijn geslopen om alles op te eten. De koning laat de priesters doden en Daniël vernietigt het beeld en de tempel.

2. Het verhaal van de draak
De Babyloniërs aanbidden ook een **grote, levende draak** (mogelijk een grote slang of krokodil). De koning daagt Daniël uit: *"Van deze kun je niet zeggen dat hij van brons is, hij leeft!"* Daniël belooft de koning dat hij het wezen zal doden zonder zwaard of stok.

Daniël kookt daarop een mengsel van **pek, vet en haar** en voert dit aan het dier. De draak eet ervan en **barst uit elkaar**.

3. De nasleep: De leeuwenkuil
De bevolking is woedend dat Daniël hun goden heeft vernietigd en dwingt de koning om hem uit te leveren. Daniël belandt daarop in een l**eeuwenkuil met 7 leeuwen** en verblijft daar 6 dagen.

Volgens de legende brengt een engel de profeet **Habakuk** (die in Judea soep en brood had gemaakt) op wonderbaarlijke wijze door de lucht naar Babylon om Daniël te voeden.

Op de zevende dag ziet de koning dat Daniël nog leeft. Daniël wordt bevrijd en zijn vijanden worden in de kuil geworpen, waar ze direct door de leeuwen worden verslonden.

Enkele andere apocriefen:

-Judith: De macht van de vrouw overstijgt die van de man. Speelt zich af in de tijd van de Assyrische ballingschap (eind 8e eeuw v.Chr.). Judith legt zich niet neer bij de moedeloze stadsbestuurders, neemt het heft in eigen handen en rekent af met Holofernes, de Assyrisch generaal. Ze onthoofdt hem. De knappe Judith betovert hem, lokt hem in zijn tent, grijpt hem bij zijn hoofdhaar nadat hij in slaap is gevallen, en laat dan onder gebed (13:7) haar zwaard 2x op zijn nek landen. Daarna stopt haar dienstmeid/kamenier het hoofd in een levensmiddelen tas.

Judith is een indrukwekkend en spannend verhaal. Het vertelt hoe een vrome, mooie Joodse weduwe haar volk op heldhaftige wijze redt van een vijandige ondergang. Lijkt op Richteren 4-5 (Jaël, Sisera, in de tijd van Debora) en op de gang van Delilah met Simson.

W78 Judith 13:7 Key verse. W78 Ze trad toe op het bed, greep Holofernes bij zijn hoofdhaar en zei: 'Heer God van Israel, geef mij nu kracht.'
W78 **Judith 13:8** Toen liet ze met alle kracht het zwaard tot tweemaal toe op zijn nek neerkomen en sloeg hem het hoofd af.
W78 **Judith 13:9** Ze rolde zijn lichaam van de legerstede en trok het muskietennet van de stijlen af. Kort daarna kwam ze naar buiten en gaf het hoofd van Holofernes aan haar kamenier.
W78 **Judith 13:10** Deze deed het in haar levensmiddelentas…

Samenvatting van het verhaal
De Assyrische generaal **Holofernes** belegert in opdracht van koning Nebukadnezar de Joodse stad Betulia. Hij sluit de watertoevoer af, waardoor de stad op het punt staat zich over te geven.

Judit pikt de moedeloosheid van de stadsbestuurders niet en neemt zelfstandig het heft in handen. Ze trekt haar mooiste kleren aan en gaat samen met haar dienares naar het vijandelijke kamp. Ze wint het vertrouwen van Holofernes door te beweren dat ze hem kan helpen de stad te veroveren. Betoverd door haar schoonheid nodigt hij haar uit voor een exclusief banket in zijn tent.

Wanneer Holofernes na de maaltijd stomdronken in slaap valt, grijpt Judit haar kans. Ze bidt tot God om kracht, pakt zijn zwaard en **onthoofdt de generaal**. Ze stopt zijn hoofd in een reiszak/levensmiddelentas (13:10) en keert ongemerkt terug naar haar stad. Als de Assyrische soldaten de volgende ochtend ontdekken dat hun leider dood is, breekt er paniek uit en worden ze door de Hebreeën makkelijk verjaagd.

-Tobit (Tobias): Een legende, niet echt gebeurd. Wel mooi voor Netflix. Het is een moreel en avontuurlijk vertelde legende die waarschijnlijk rond **225–175 v.Chr.** is geschreven.

Het verhaal in het kort
Het verhaal speelt zich af tijdens de Assyrische ballingschap in de achtste eeuw v.Chr. en draait om twee hoofdlijnen die door Gods voorzienigheid samenkomen:

1. **Tobit in Nineve:** Tobit is een vrome, rechtvaardige Jood die ondanks de gevaren trouw blijft aan de wet. Hij zorgt voor de armen en begraaft in het geheim overleden volksgenoten. Door een bizar ongeluk (vogelpoep in zijn ogen) wordt hij echter **blind**. In zijn ellende bidt hij God om te mogen sterven.
2. **Sara in Medië:** Tegelijkertijd bidt in het verre Medië een jonge vrouw genaamd Sara om de dood. Zij wordt gekweld door de **demon Asmodeus**, die al zeven van haar opeenvolgende bruidegoms in de huwelijksnacht heeft gedood voordat het huwelijk kon worden geconsumeerd.

De reis van Tobias
God hoort beide gebeden en stuurt de **aartsengel Rafaël** (verkleed als de reiziger Azarias) om te helpen. Tobit stuurt zijn jonge zoon **Tobias** op reis om een oude zilverschuld op te halen. Rafaël reist met hem mee.

Tijdens de reis vangt Tobias een grote vis in de rivier de Tigris. Op advies van de engel bewaart hij de **gal, het hart en de lever** van de vis.

- **De demon verdreven:** Aangekomen in Medië trouwt Tobias met Sara. Door het hart en de lever van de vis op gloeiende as te verbranden, verdrijft hij de demon Asmodeus.
- **De blindheid genezen:** Na een groot bruiloftsfeest keert Tobias met zijn bruid en het geld terug naar Nineve. Daar smeert hij de **visgal op de ogen van zijn vader**, waardoor Tobit zijn gezichtsvermogen volledig terugkrijgt.

Belangrijkste thema's
Het boek diende oorspronkelijk als een troostboek voor Joden in de diaspora. De belangrijkste boodschappen zijn:

- **Trouw en gerechtigheid:** Wie ondanks tegenspoed trouw blijft aan God en de naaste helpt (bijvoorbeeld door het geven van aalmoezen en het begraven van doden), zal uiteindelijk door God worden beloond.
- **Ongeziene leiding:** God is vaak op de achtergrond aanwezig via zijn engelen om het lot van de gelovigen ten goede te keren.
- De rol en betekenis van de **aartsengel Rafaël?**

Het sfeervolle verhaal is door de eeuwen heen een grote inspiratiebron geweest in de kunst, onder andere voor beroemde schilderijen en etsen van **Rembrandt van Rijn**. Meer details en specifieke hoofdstukken kun je digitaal nalezen via het Nederlands Vlaams Bijbelgenootschap.

Oden: Niemand weet wie allemaal die geschreven hebben. Ze zijn door de eeuwen heen ontstaan. De verzameling bevat 14 lofdichten en gebeden. Het grootste deel hiervan bestaat uit Oudtestamentische liederen (zoals het *Lied van Mozes* en het *Gebed van Hanna*) die destijds al in het Grieks waren vertaald. Daarnaast bevat het Nieuwtestamentische hymnen uit het Evangelie van Lucas (zoals de *Lofzang van Maria* en de *Lofzang van Zacharias*) die in de **1e eeuw na Christus** zijn geschreven.

De vroegste manuscripten: De oudste overgeleverde fysieke versie van het boek Oden is te vinden in de *Codex Alexandrinus*, een belangrijk bijbelhandschrift uit de **5e eeuw na Christus**. In nog oudere christelijke bijbels (zoals de 4e-eeuwse *Codex Sinaiticus* en *Codex Vaticanus*) ontbreekt het boek nog.